

SOSYAL BİLGİLER İÇİN KAVRAM ÖĞRETİMİ*

KAVRAM HARİTALARI	✎ Kavram haritası, bir bilgi alanındaki kavramları ve aralarında öne çıkan çağrışımları gösteren iki boyutlu, genelden özele veya özelden genele, parçadan bütüne gibi farklı seviyelerle organize edilmiş, birbiriyle ilişki içinde olan şemalardır. Ölçme aracı olarak da kullanılabilir. Birçok çeşidi vardır. Örümcek Harita KH: Örümcek harita tekniği ana bir kavramı anlatmak için kullanılmakta merkezde ana kavramın ne olduğuna, özelliklerine ve benzeri sorulara yanıt aramaktadır. Örümcek kavram haritalarında ana kavram sayfanın ortasına diğerlerinden büyük ve ayrı bir şekilde yazılır. Ve bu ana kavramla ilişkili diğer kavramlar ana kavramın etrafını saracak şekilde ok işaretleri ile gösterilir. Olaylar Zinciri KH: Olaylar zinciri haritasında başlangıç ve sonu belli olmayan olayları göstermede kullanılır. Nesnenin geçirmiş olduğu evreleri, roman karakterlerinin macralarını, olayların ardı sıklığını, tarihi figürlerin sonuçlarını ve eylemlerini tanımlamak amacı ile kullanılır. Baş sorular vardır. Bunlar: Basamaklar veya aşamalar nelerdir? Sonuç nedir? Süreç, nesne veya başlangıçtaki olay nedir?, Sonuç nedir?, Onlar bir diğerine nasıl kılavuzluk eder? Zincir kavram haritaları olarak da bilinir. Sınıflama KH: Sınıflama haritasındaki amaç öğrenilmiş olan bilgileri sistematik şekilde sınıflanmasını amaçlar. Sınıflamalar genelden özele aşamalı bir şekilde oluşturulur. Hiyerarşik KH: Bilgiyi yapılandırmada kullanılan en genel kavramdan en özel kavrama doğru ilişkilerin konulduğu kavram haritası türüdür. Genel olan kavram bu harita oluşturulurken ekranın ya da kâğıdın en üst kısmına yazılır. Kavramlar arası ilişkilerin gösterilmesi için çapraz bağlantılar kullanılır. Kavramların arasındaki ilişkiye farklı yolla sergileme olanağı sağlar. Problem KH: Problem çözme durumlarında ana merkeze problemin adı yazılarak meydana getirilen harita türüdür. Yazılan probleme göre üretilen çözüm yöntemleri alt başlık olarak belirlenir. Belirlenen alt başlıklarla alakalı olan durumlar belirlenen alt başlığın altına yazılır ve böylece problem haritası meydana gelmiş olur.
ZİHİN HARİTASI	✎ Zihin haritası, değişik türden kavram ve fiiller arasındaki ilişkilerin beyin fırtınası tekniği kullanılarak, şemalar şeklinde gösterildiği görsel materyallerdir. ✎ Zihin haritaları, geleneksel tekniklerden farklıdır; merkezden etrafa doğru bir yapının yanında dal üstündeki notlardan ve anahtar sözcüklerden oluşur. ✎ Bir tek kelimenin kullanımı fikirleri özetler niteliktedir. ✎ Haritanın merkez noktasında bir resim vardır. Bu resim kelimelerden daha önemlidir, dallarında bulunan incelikler ve kalınlıklar bütünlüğü güçlendirir, başka bir farkı ise renklerin kullanış biçimidir. Klasik notlarda renkler sabittir. Bu nedenle, zihin haritalarının yaratıcı yapısında renklerin kullanış biçimi önemlidir.
KAVRAM AĞLARI	✎ Kavram ağı, öğrencilerin mevcut bilgilerini ortaya çıkarmak ve kavramlar arası bağları ve kavramların içeriklerini geliştirmek maksadıyla kullanılan materyallerdir. ✎ Kavram ağı yapılırken, genelde ana kavram merkezdedir, bu kavramın içine giren başka kavramlar içerik ve orijinal niteliklerine yakınlık düzeyine göre gruplandırma ve kategorilendirme yapılır. Kavram ağları bireylerde bulunan bilgileri faaliyete geçerek kavramların arasındaki bağları ve kapsamalarını genişletmek amacıyla kullanılan grafik materyallerdir.
BALIK KILÇIĞI DİYAGRAMI	✎ Karmaşık bir durumun neden ve sonuçlarını göstermek amacıyla kullanılan bir tekniktir. ✎ Bir kılçığın üst kısmı ve alt kısmında yer alan sebep ve sonuçlarını gösteren ilişkiden meydana gelir. ✎ Neden-sonuç analizi olarak da adlandırılan diyagram, sorunun ana sebeplerini ve bunlara katkı sunan diğer sebepleri bir düzenle birlikte gösterir ve sonuca ulaşırken etkili olan nedenleri göz önünde bulundurur.
YAPILANDIRILMIŞ GRİD	✎ Yapılandırılmış grid tekniğinde yaş grubunun seviyesine göre 9 veya 12 kutudan meydana gelen bir tablo şeklinde hazırlanır. Her bir kutu numaralandırılır konu ile alakalı kavramlar resim, sayı, eşitlik, tanım ya da formül gelişigüzel bir şekilde kutulara yerleştirilir. Kutucukların içeriğinin değiştirebilmesi hem görsel hem de analitik düşünebilme imkânı sunar. Öğrencilere konu ile alakalı farklı sorular sorulur ve onlardan her sorunun cevabına yönelik uygun kutu seçmeleri ve bu kutuların numaralarını mantıksal ve fonksiyonel bir düzene sokmaları istenir.

TANILAYICI DALLANMIŞ AĞAÇ	Tanılayıcı dallanmış ağaç bir ağaç çizeneğine yerleştirilmiş birbiriyle bağlantılı önermelere, bireyin verdiği doğru ya da yanlış cevaplar yoluyla ulaşmalarını sağlayan ve bunun yardımıyla öğrencilerin zihinlerindeki örüntüleri ve kavram hatalarını bulmayı amaçlayan aynı zamanda ölçme değerlendirme amaçlı kullanılan bir tekniktir. Tanılayıcı dallanmış ağaç tekniği ile öğrencinin zihninde oluşturduğu şemalarda yer alan hatalı bağlantılar, yanlış teknikler ve nihayetinde hatalı bilgilerin ortaya çıkarılması hedeflenir.
ANLAM ÇÖZÜMLEME TABLOSU	- Anlam çözümleme tablosu, içerisinde bulunan kavramlar arası ilişkiyi görmeyi sağlayan, konunun belli başlı niteliklerinin öğrenilmesinde etkin rol oynayan bir tekniktir. - Anlam çözümleme tablosu, öğrencilerin aktif bir biçimde yararlandığı iki boyutlu bir tablodur. Bir boyutunu özellikleri çözümlenecek konu, kategoriler, kitap, benzerlerinden oluşurken; diğer boyutunu ise özellikleri yorumlanacak olan objenin veya konunun hangi temaları altında çözümleneceği oluşturmaktadır. - Anlam çözümleme tabloları sınıfta etkinlik ve ölçme değerlendirme amaçlı olarak da kullanılabilir.
KAVRAM KARİKATÜRLERİ	Karikatür, toplumsal olayları abartılı şekilde ele alarak çizilmiş, düşündürten ve eğlendiren resimler şeklinde tanımlanmıştır. Kavram karikatüründe ise üç veya fazla mizacın gerçekleştirdiği tartışmanın resimli anlatımı şeklinde tanımlanabilir. Bu tartışma birbirinden farklı fikre sahip karakterlerce savunulmaktadır. Tartışmada ortaya atılan fikirlerden bir tanesi bilimsel, diğerleri ise bilimsel olmayan fakat öğrencilerin kendilerine has şekilde meydana getirdikleri fikir biçimlerini ifade etmektedir.
BİLGİ HARİTALARI	- Bilgi haritaları, bir metindeki önemli sözel bilgilerin ve bu bilgiler arasındaki ilişkilerin şematik olarak gösterilme biçimidir. - Bilgiyi haritalandırma, metindeki bilgiyi anlamak için metni iki boyutlu olarak yapılandırılmış harita dönüştürme tekniklerinden biridir.
KAVRAMSAL DEĞİŞİM METİNLERİ	- Anlamli öğrenmenin sağlanması ve öğrencilerde var olan kavram yanlışlarının giderilmesi için, ilk önce öğrencilerde mevcut olan bilgilerin gözden geçirilmesi ve öğrenilecekleri yeni bilgilerle uyumlu hale gelebilmesi için öğrencilerdeki hatalı ve yanlış bilgilerin değiştirilmesi gerekir. Bu süreçte bilgilerde meydana gelen değişime kavram değişimi denir. - Kavramsal değişim metinleri; öğrencilerin sahip oldukları veya olabilecekleri kavram yanlışlarının neler olduğunu belirten ve öğrencilere bu kavramların neden yanlış olduğu açıklayan daha sonra kavramın bilimsel açıklamasının yazıldığı metinlerdir.
KELİME İLİŞKİLENDİRME TESTİ	Kelime ilişkilendirme testi, bireyin zihinsel yapısını ve bu yapıda yer alan kavramların ilişkisini yani bilgi örüntüsünü ortaya koyan, kavramlar arasındaki bağın ne derece güçlü olduğunu ya da anlamlı olup olmadığını belirlemeye yardımcı olan alternatif bir ölçme tekniğidir. KİT tekniği, öğrencilere verilen uyarıcı sözcüğe öğrencilerin kavramla alakalı yanıtlarına dayanır.
KAVRAM BULMACALARI	Bulmaca değişik biçimlerde hazırlanmış, düşündürmeye yönlendiren, bulmayı amaçlayan bulmacalar eğlendirici oyunlardır. Günümüzde gazete eklerinde çok farklı biçimlerde yer alır. Her yaş düzeyinden bireye hitap eden bulmacalar eğlendirmenin yanı sıra akıl yürütmeyi ve öğrenmeyi sağlar. Öğrenmeyi kolaylaştırdığı için bilgiyi kalıcı hale getirir.
İKİ AŞAMALI TEŞHİS TESTİ	İki aşamalı teşhis testlerinde, ilk aşamada soru kökü öğrenciye yöneltilir ve öğrenci sunulan seçenekler arasından doğru olduğunu düşündüğü seçeneği işaretler, ikinci aşamada ise bu seçenekleri neden seçmiş olduğu sorulur ve açıklaması istenir. Böylece hem test hem de mülakat uygulanmış gibi öğrencilerin cevapları ve gerekçeleri öğrenilebilir. İki aşamalı teşhis testleri kullanılarak öğrencilerin sahip olduğu kavram yanlışları, ön bilgileri, anlama düzeyleri ve anlamlı öğrenmeleri, problem çözme becerileri, neden-sonuç odaklı düşünme becerileri tespit edilebilir. Bu yöntem sayesinde öğretimde uygulanan yöntemlerin, kullanılan materyallerin etkililiği test edilebilir.
ÜÇ AŞAMALI TEŞHİS TESTİ	Öğrencilerin kavramsal düzeylerini belirlemede kullanılan üç aşamalı testlerin birinci aşamasında, sorulan maddeye yönelik çoktan seçmeli seçenekler bulunmaktadır. Öğrencilerden, birinci aşamada işaretledikleri seçeneğe yönelik açıklamalarını, ikinci aşamada verilen seçenekler arasından seçerek belirtmeleri istenmektedir. Öğrencilere sorulan soruya yönelik verdikleri yanıttan ne kadar emin oldukları ise testin üçüncü aşamasında sorulmaktadır.
TAHMİN ET GÖZLE AÇIKLA	- Bu yöntem isminden de anlaşılacağı gibi üç aşamadan oluşan ve öğrenilecek konu hakkında öğrenci fikirlerinin alınıp nedenlerinin açıklanmasının istendiği ve gözlemlerle açıklamaların geliştirilmesini içeren bir stratejidir. - Literatürde, prediction-observationexplanation (POE) ya da kısaltılmış olarak TGA (tahmin etme, gözlemlemek, açıklamak) olarak yer almaktadır. Öğrencilerin kavramları kendilerinin ilişkilendirdiği, sorguladığı ve anlamlandırdığı çalışmaları içeren bir yöntemdir

*Sosyal Bilgilerde Kavram Öğretimi, Tokcan, H. (2015). Pegem Yayıncılık

*Sosyal Bilgiler Öğretmenleri ve Ortaokul Öğrencilerinin Kavram Öğretimine İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi, SOYLU, T. Yüksek Lisans Tezi (2019). Abant İzzet Baysal Üniversitesi...

'Dışsal motivasyondan çok, içsel motivasyona ihtiyacımız var.' KİTAPMEŞREP**instagram.com/kitapmesrep | ALAN EĞİTİMİ**

ALAN EĞİTİMİ, COĞRAFYA, YAN ALANLAR PDF SORU BANKASI SATIN ALMAK İÇİN İLETİŞİME GEÇEBİLİRSİNİZ.

LOADING

16X16 SOSYAL BİLGİLER ÖABT

ÇÖZÜMLÜ DENEME YAKINDA...

